

การจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ชุมชนบ้าน
ป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง

Participatory of Occupation Group Management for Sustainable
Development: Ban Pa Meang Community, Muang Pan District, Lampang

ภาคภูมิ ภัควิภาส¹, สุธีมนต์ ทรงศิริโรจน์², สุพิทักษ์ โตเพ็ง³ และ ประสูตร เหลืองสมานกุล⁴
Pakphum Pakvipas¹, Suthemondha Chongesirojana², Supitaka Torpeng³
and Prasutr Luangsmarnkul⁴

หลักสูตรการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา¹
International Business Management Department, Faculty of Business Administration and Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Lanna, Thailand¹

สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม กิจการกระจายเสียง และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ภาค 3²
Office of The National Broadcasting and Telecommunications Commission Region 3, Thailand²

สถาบันรัชต์ภาคย์^{3,4}

Rajapark Institute, Thailand^{3,4}

E-mail: suthemondha.c@nbt.go.th²

Received: 2023-06-10; Revised: 2023-06-29; Accepted: 2023-06-30

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อศึกษาการจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมและการพัฒนารูปแบบการจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกภายในชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 103 คน ผลวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ (POSDCoRB) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแต่ละรายด้าน พบว่า การจัดสรรบุคคลทำงาน (Staffing) อยู่ในระดับมากที่สุด การจัดสรรงบประมาณ (Budgeting) การวางแผน (Planning) การบริหารจัดการองค์กร (Organizing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการรายงานติดตามผล (Reporting) อยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่ามีรูปแบบลักษณะของชุมชนเพื่อชุมชนที่มีการเสริมสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมและใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นหลักสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้และกระบวนการจัดการที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาอย่างยั่งยืน, รูปแบบการพัฒนาชุมชน, ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง

Abstract

This study was mixed methods research which combined both quantitative and qualitative methods for explore Participatory of Occupation Group Management for Sustainable: Ban Pa Meang Community, Muang Pan District, Lampang. The sample were 103 households of Ban Pa Meang, Muang Pan District, Lampang. Results found that overall level of agreement toward Occupation Group Management based on (POSDCoRB) was agree. Especially on Staffing, was rated as strongly agree and Budgeting, Planning, Organizing, Directing, Coordinating and Reporting were rated as agreed respectively. In addition to manage occupation group by participatory for Sustainable, members should emphasize on (1) create process and develop occupation group model which focus on participation and using learning process as strategic development (2) knowledge transferring and improve the process of participatory of occupation group management for strengthen community.

Keywords: Sustainable Development, Participatory of Occupation Group Management, Pa Meang Community

บทนำ

ตามทีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีความตระหนักและมุ่งเน้นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและสนับสนุนสังคมไทยบนพื้นฐานกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อมุ่งพัฒนาประเทศสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ผ่านการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) และฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” (Office of the National Economic and Social Development Board, 2022) ซึ่งนับเป็นแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นสู่การบรรลุยังเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานภาครัฐบาลมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์และช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในชุมชนที่เป็นการพึ่งพาตนเอง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งพัฒนาด้านนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ นโยบายสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงนโยบายรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีทรัพยากรบุคคลเป็นศูนย์กลาง ที่ได้กำหนดกลยุทธ์สำคัญ คือ การเสริมความแข็งแกร่งของชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและบริบทสังคม ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การสนับสนุนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายชุมชน พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีกระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกันบูรณาการศึกษาถึงแนวทางและมาตรการในการลดภาระหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น โดยการนำนโยบายหรือแนวทางจากภาคส่วนรัฐบาลในการกระจายรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งแนวทางหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิตและเพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชน คือ วิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ที่สามารถพึ่งพาตนเองและเป็นหลักแหล่งในการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ชุมชนและ/หรือการสร้างรายได้ระหว่างชุมชน

ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในเรื่องพัฒนาการปลูกกาแฟอาราบิก้า (Arabica) บนพื้นที่สูงภายใต้ความช่วยเหลือของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก บ้านปางผึ้ง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการบริหารจัดการแบบครบวงจรตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยมุ่งเป้าประสงค์ในการเร่งแก้ไขปัญหากลุ่มเกษตรกรโดยรอบพื้นที่ศูนย์ฯ ถ่ายทอดและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเพาะปลูก การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รวมถึงการตั้งศูนย์การเรียนรู้และแปลงกาแฟทดลองปลูกกาแฟชนิดต่าง ๆ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและผสมผสานด้วยความเชี่ยวชาญของกลุ่มสมาชิกภายในชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง โดยได้นำกระบวนการจัดการเป็นหลักสำคัญในการศึกษาแนวทางการจัดการกลุ่มอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนพื้นที่วิจัยเป็นต้นแบบการจัดการกลุ่มและชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ยกกระดับคุณภาพชีวิตสมาชิกภายในชุมชนที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการนำไปสู่สังคมที่มีความสุข ชุมชนมีความเข้มแข็งภายในชุมชน ลดระดับการพึ่งพาจากภายนอกและสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ (POSDCoRB) กลุ่มอาชีพและกระบวนการและรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มอาชีพของเกษตรกร เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ คือ สมาชิกในชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง พื้นที่วิจัยฯ ภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก หมู่ที่ 8 บ้านปางผึ้ง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีสมาชิกภายในชุมชน จำนวน 140 ครัวเรือน และขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,

1970) เป็นเกณฑ์ตารางเทียบกับประชากร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 103 คน (หัวหน้าครอบครัว 1 ท่าน ต่อครัวเรือน)

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำเยาวชนและประธานกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

2. เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดมาตรวัด 5 ระดับ ซึ่งระดับ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุดเป็นลำดับไปจนถึงระดับ 5 หมายถึงระดับมากที่สุด และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ โดย 1.00–1.50 หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด 1.51–2.50 หมายถึงเห็นด้วยน้อย 2.51–3.50 หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง 3.51–4.50 หมายถึงเห็นด้วยมาก และ 4.51–5.00 หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด (Srisa-Ard, 2002) หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.88

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างเรื่องที่ต้องการทราบในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการกลุ่มอาชีพและวิเคราะห์ผลร่วมกับคณะผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อถอดแบบ (Model) กระบวนการและรูปแบบการพัฒนา การจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพเลือกใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจำลองรูปแบบ (Model) กระบวนการพัฒนาการจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมตามความมุ่งหมายตามกรอบแนวคิดการวิจัยกำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพภายในชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 อายุ 31–40 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 75.73 โดยมีระดับการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 52.43 ซึ่งมีอาชีพหลักทำไร่ทำสวน จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 59.22 มีตำแหน่งบทบาทหน้าที่เป็นสมาชิกชุมชน จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 92.23 และมีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 86.41

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (POSDCoRB) (n=103)

1. การจัดสรรบุคคลทำงาน (Staffing)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน	4.42	0.74	มาก
สมาชิกมีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานยังกลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจชุมชนอื่น	4.65	0.86	มากที่สุด
สมาชิกได้รับการอบรม พัฒนาทักษะจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและสถาบัน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.63	0.76	มากที่สุด
มีการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่ทำงานของคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มฯ	4.60	0.62	มากที่สุด
สมาชิกได้รับมอบหมายงานตรงตามความสามารถความถนัดเสมอภาคเท่าเทียม	4.69	0.72	มากที่สุด
การปรับเพิ่มจำนวนสมาชิกผ่านการคัดเลือกตรงตามความต้องการของกลุ่มฯ	4.11	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.52	0.65	มากที่สุด
2. การจัดสรรงบประมาณ (Budgeting)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
มีการร่วมพิจารณาเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณแหล่งต่างๆ	4.17	0.69	มาก
ทุนหมุนเวียนส่วนหนึ่งได้มาจากหุ้นของสมาชิก	4.36	0.74	มาก
การใช้จ่ายเงินทุนดำเนินงานของกลุ่มฯ เหมาะสมกับรายได้คาดว่าจะได้รับ	4.16	0.75	มาก
มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการใช้จ่ายเงินทุนอย่างชัดเจน	4.13	0.71	มาก
มีการกำหนดระบบการตรวจสอบบัญชีการรับจ่ายของกลุ่มฯ	4.30	0.77	มาก
สมาชิกรับทราบผลการดำเนินงานด้านการเงินอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	4.13	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.21	0.78	มาก
3. การวางแผน (Planning)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
สมาชิกมีส่วนร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน	4.21	0.64	มาก
สมาชิกมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดราคาจำหน่ายผลผลิตของชุมชน	4.06	0.78	มาก
สมาชิกมีส่วนร่วมประชุมกำหนดเป้าหมายการผลิตและผลการดำเนินงาน	4.26	0.77	มาก
สมาชิกมีส่วนร่วมประชุมเพื่อพิจารณาหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน	4.01	0.73	มาก
สมาชิกมีส่วนร่วมประชุมเพื่อพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	4.18	0.70	มาก

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (POSDCoRB)		(n=103)		
สมาชิกมีส่วนประชุมพิจารณาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้ได้คุณภาพ	4.48	0.65	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.78	มาก	
4. การบริหารจัดการองค์กร (Organizing)		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนบริหารจัดการ	4.15	0.76	มาก	
การดำเนินงานของกลุ่มฯ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/มอบหมายหน้าที่ชัดเจน	4.19	0.73	มาก	
มีการแก้ไขปัญหา รวบรวมข้อคิดเห็นต่างๆ ในรูปมติของคณะกรรมการ	4.25	0.84	มาก	
มีการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ หรือผลผลิตในลักษณะระบบอุปถัมภ์ (เครือญาติ)	4.10	0.86	มาก	
มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การติดต่อสื่อสารแบบทางการ/ไม่เป็นทางการ	4.32	0.72	มาก	
ประธานกลุ่มมีการสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นกันเองกับสมาชิก	4.07	0.78	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.18	0.80	มาก	
5. การอำนวยการ (Directing)		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
การดำเนินงานของกลุ่มฯ อยู่ภายใต้การตัดสินใจของคณะกรรมการที่ได้คัดเลือก	4.27	0.81	มาก	
ประธานกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจในขั้นสุดท้าย	4.15	0.71	มาก	
ประธานกลุ่มมีภาวะความเป็นผู้นำสูง	4.27	0.78	มาก	
การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการเป็นไปแบบเรียบง่าย/ไม่เป็นทางการ	3.92	0.85	มาก	
โดยมากประธานกลุ่มเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่างๆ ด้วยตนเอง	4.16	0.82	มาก	
การสั่งการมอบหมายงานหรือกิจกรรมใดๆ ด้วยวาจา	4.10	0.75	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.14	0.79	มาก	
6. การประสานงาน (Coordinating)		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
กลุ่มอาชีพมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างสม่ำเสมอ	4.11	0.67	มาก	
ประธานกลุ่มมีการติดตามสอบถามปัญหา/ข้อเสนอแนะจากสมาชิกอยู่เป็นระยะ	4.26	0.80	มาก	
การประชุมของกลุ่มฯ เป็นการพูดคุยหรือด้วยวาจา	4.06	0.86	มาก	

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (POSDCoRB) (n=103)

การติดต่อสื่อสารในระหว่างสมาชิกอาศัยความสัมพันธ์เครือญาติเป็น ส่วนมาก	4.09	0.86	มาก
มีการรับคำแนะนำจากหน่วยงานส่งเสริม หรือหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง	4.20	0.95	มาก
การสั่งซื้อผลผลิตของกลุ่มฯ เป็นการสั่งซื้อแบบทางการและไม่เป็น ทางการ	4.03	1.05	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.12	0.88	มาก
7. การรายงานติดตามผล (Reporting)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
มีการกำหนดให้มีระบบการบันทึกการดำเนินงานของกลุ่มฯ	3.98	0.62	มาก
คณะกรรมการได้จัดเก็บเอกสารและรายละเอียดการดำเนินงานใน รูปแฟ้มงาน/ไฟล์งานอิเล็กทรอนิกส์	4.09	0.85	มาก
มีการสรุปผลรายงานประจำปี	4.12	0.71	มาก
การจดบันทึกรายละเอียดการผลิต การจัดทำนายรอบรายเดือน	3.91	0.85	มาก
มีการตรวจทานสอบ/การทบทวนหัวข้อที่กำหนดให้มีการรายงานผล ดำเนินงาน	4.10	0.80	มาก
มีการบันทึกสถิติ/ข้อมูลการผลิตของสมาชิกเพื่อคำนวณค่าตอบแทน หลังจำหน่าย	4.37	0.75	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	0.80	มาก
รวมค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการ (POSDCoRB)	4.21	0.79	มาก

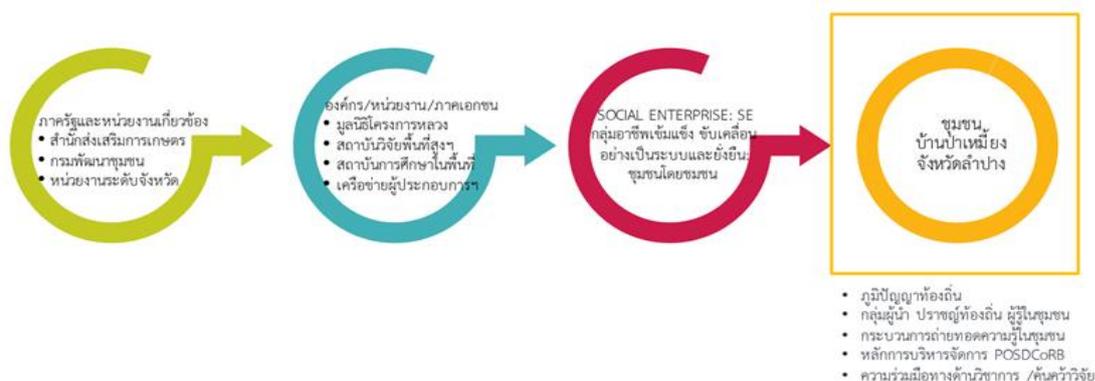
2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการวิจัยพบว่า บริบทและลักษณะทางกายภาพกลุ่มอาชีพชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอมะปาน จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่มีอายุมากกว่า 200 ปี โดยชนพื้นเมืองที่ราบจากหลากหลายพื้นที่ได้ย้ายถิ่นฐานมารวมตัวจัดตั้งชุมชนบนพื้นที่สูง ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอมะปาน จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านตั้งอยู่บนหุบเขาในเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน สูงจากน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,200 เมตร ชุมชนตั้งห่างจากอำเภอมะปานประมาณ 35 กิโลเมตร มีประชากร 470 คน รวม 140 หลังคาเรือน แบ่งเป็น 2 หย่อมบ้าน โดยมีสมาชิกภายในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกร เพาะปลูกเมืองและกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า ผลไม้เมืองหนาว เป็นต้น ปัจจุบันได้มีหน่วยงานภาครัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามาส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ตลอดจนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทักษะด้านการจัดการกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน องค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าทางการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการควบคุมและรายงานผลการเงิน นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่โดยรอบอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายในชุมชน พบว่าหลักในการ

จัดการกลุ่มอาชีพภายในชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง มีแนวปฏิบัติที่ดี มีการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในรูปแบบโดยชุมชนเพื่อชุมชน ดังนี้

รูปแบบกลุ่มอาชีพและความร่วมมือจากเครือข่ายจากภายนอกที่มุ่งเน้นถึงหลักและกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะ On Demand และกำหนดให้เป็นไปในลักษณะของธุรกิจชุมชนเพื่อชุมชน สนับสนุนส่งเสริมในการดำเนินกิจกรรมอบรมและวิจัยพัฒนา ในขณะเดียวกันพบว่าชุมชนมีจุดแข็งจากการที่สมาชิกมีการรวมกลุ่มและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีทรัพยากรและผลผลิตที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน กลุ่มผู้นำเยาวชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พร้อมและเปิดกว้างสำหรับการเรียนรู้เพื่อต่อยอดการพัฒนา กระบวนการผลิต รักษามาตรฐานและควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ หลักการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่าย ส่งเสริมความรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ดังแสดงในภาพที่ 2

ด้านการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องตามหลักวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) และกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการร่วมกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้หรือทุนปัญญาของชุมชนอันก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่สามารถเพิ่มขีดสมรรถนะในเชิงการแข่งขันได้ รวมถึงการจัดตั้งคณะทำงานที่มีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ผู้สอนงาน (Coaching) และให้คำปรึกษา (Counseling) ในการพัฒนาการดำเนินงานให้กับชุมชนและเพิ่มโอกาส/เวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและเครือข่าย/หน่วยงานภายนอก เช่น ส่งเสริมการร่วมลงทุน (Partnership) ในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและจัดตั้งศูนย์รับซื้อผลผลิตชุมชน เป็นต้น

ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาและรูปแบบกลุ่มอาชีพของเกษตรกรชุมชนต้นแบบชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง จังหวัดลำปาง

อภิปรายผล

การจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ (POSDCoRB) ($\bar{X}$ =4.21, S.D.=0.79) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การจัดสรรบุคคลทำงาน (Staffing) ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=0.65) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X}$ =4.21, S.D.=0.78) การวางแผน (Planning)

($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.78) การบริหารจัดการองค์กร (Organizing) ($\bar{X}$ =4.18, S.D.=0.80) การอำนวยความสะดวก (Directing) ($\bar{X}$ =4.14, S.D.=0.79) การประสานงาน (Coordinating) ($\bar{X}$ =4.12, S.D.=0.88) และการรายงานติดตามผล (Reporting) ($\bar{X}$ =4.10, S.D.=0.80) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ Jensomboon (2006) พบว่าสมาชิกภายในชุมชนมีระดับความคิดเห็นและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและกระบวนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปางนั้นสามารถปรับใช้เป็นต้นแบบในการจัดการกลุ่มอาชีพได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพตามหลักการของการบริหารธุรกิจที่ดี ทั้งมีปัจจัยเสริมในด้านของบริบทพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณีชนเผ่าที่สามารถเป็นแหล่งเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมในการพัฒนาต่อยอดกลุ่มอาชีพ มีการส่งเสริมในลักษณะร่วมลงทุน (Partnership) การทำการบริหารจัดการ การตลาดและเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ มีหน่วยงานภาครัฐบาล เอกชนและสถาบันอื่น ๆ เป็นผู้สนับสนุน มีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม

ผ่านกระบวนการจัดสรรบุคคลทำงาน การจัดสรรงบประมาณ การวางแผน การบริหารจัดการองค์กร การอำนวยความสะดวก การประสานงานและการรายงานติดตามผล ผนวกรวมเข้ากับจุดแข็งในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ คลังความรู้ องค์กรมีปัญหาท้องถิ่น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ส่วนการพัฒนาชุมชนและกลุ่มอาชีพควรบูรณาการและปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการดำเนินการต้องให้ความสำคัญต่อประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ คือ การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอันจะทำให้เกิดการบริหารจัดการชุมชนและกลุ่มอาชีพชุมชน การสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ มีการศึกษาวิจัยและพัฒนา รวมถึงมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยของ Kantum & Upasod (2019) ที่พบว่าการบริหารอาชีพกลุ่มชุมชนของเทศบาลตำบลทาภาศเหนือ มีการวางแผนโครงการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับ มีการวางแผนงานและได้มีการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยได้รับโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ สถาบันศึกษาได้มีส่วนร่วมในส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการร่วมสร้างเสริมทักษะความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมในการเก็บผลผลิตทางการเกษตร การวางแผนต่าง ๆ ด้านการบริหารจัดการการเงินและระบบบัญชี

ข้อเสนอแนะ

การจัดการกลุ่มอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอแม่ปาน จังหวัดลำปาง มีกระบวนการในการส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านเครือข่ายกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง มีกลุ่มผู้นำเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่พร้อมขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนได้อย่างเป็นระบบ/กระบวนการที่เป็นรูปธรรม มีการสนับสนุนจากทั้งองค์กรหน่วยงานสนับสนุนภายนอก สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชนและหน่วยงานเกี่ยวข้องในการบูรณาการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การถ่ายทอดองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการบริหาร

จัดการ การจัดการกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการร่วมกับการจัดการกิจกรรมจัดการความรู้ในชุมชน (Knowledge Management) โดยในการจัดทำแผนรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มอาชีพของเกษตรกร การจัดการองค์ความรู้ให้เกิดเป็นแผนงานในการดำเนินการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สามารถประเมินผลตรวจสอบได้และถูกต้องครบถ้วนของตัวแบบการดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กลุ่มและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน ดังนั้น จึงควรมีการบูรณาการแผนและการปฏิบัติและปรับใช้นวัตกรรมพร้อมทำการศึกษาวิจัยในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องและขยายผลหรือพื้นที่วิจัยและนำผลวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเพื่อเป็นต้นแบบ (Prototype) การพัฒนาอาชีพอย่างมีส่วนร่วม

References

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2022). *13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027)*. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Srisa-ard, B. (2002). *Introduction to Research (7th Ed)*. Bangkok: Suweeriyasarn.
- Kantum, L. & Upason, A. (2019). The Management of An Occupational Community Group in Tambol Tha Kat Neua Municipality, Amphoe Mae Tha, Lamphun Province. *Nakon Lampang Buddhist College's Journal. Mahachulalongkornrajavidyalaya University*, 8(2), 60-74.
- Jensomboon, N. (2006). *The Farmer's Need on the Establishment of Community Enterprise in Maena Sub-District, Chiangdaw District, Chiangmai. Master of Business Administration in Business Administration (Master's Special Problem)*. Mae Joe University, Chiang Mai.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th Ed)*. New York: Harper Collins.
- Gulick, L. & Urwick, L. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Clifton: Augustus M. Kelley.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.